

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Nr 1193 /II./B.W./4

Do

Adjutantury Generalnej

Belweder.

W załączeniu przedkłada się do wiadomości
materiał informacyjny w sprawie K u b a n i.
Z a łą c z n i k ó w 4.-

Otrzymują:

- 1/ Adjutantura Generalna
- 2/ M.S.Wojsk.Oddz.II.Szt.
Płk.Miedziński
- 3/ M.S.Z. Wydział Wschodni
p.Łukasiewicz.

W z. Szefa Oddziału II.

PRZEZDZIECKI m.p.

Mjr.Szt.Gen.

Z a z g o d n o ś ć:

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 6446/92 dnia 15 / I 1921 r.

zajęty Wydział

94

Warszawa, dn. 13 stycznia 1921 r.

6446/5000

Kep

85

UMOWA PREZESA RZADU KUBANSKIEGO WASYLEGO MIKOŁAJEWICZA I W. A. N. I. S. A.
GŁÓWNEGO ATAMANĄ WOJSK KOZACKICH Z GENERAŁEM WRANGLIEM

Umowa, jaka doszła do skutku między Wranglem a Iwanisem zawartą była pod przymusem; nie wynika ona z dobrej woli układających się stron, a z konieczności położenia, w jakim znaleźli się kubańcy pod rozkazami Wrangla. Dlatego też Iwanis, zawierając umowę miał ten cel, na oku, by kozaków, znajdujących się u Wrangla uchronić od zbyt silnej ingerencji otoczenia wranglowskiego. -

UMOWA ZAWARTA MIĘDZY GENERAŁEM WRANGLIEM

I RZADEM KOZACKIM.

- 1) Ustrojowi państwowemu Donu, Kubani, Tereku i Astrachani zapewnia się zupełną niezależność w ich rządach wewnętrznych.
- 2) Do Rady Ministrów przy Naczelniku Państwa i głównodowodzącym należą prezydenci ministrów Donu, Kubani, Tereku i Astrachani lub ich zastępcy z prawem głosu decydującego.
- 3) Głównodowodzącemu podlegają wszystkie siły zbrojne ustrojów państwowych Donu, Kubani, Tereku i Astrachani, jak pod względem operacyjnym, tak i w sprawie organizacji armii Ustrój państwowy Donu, Kubani, Tereku i Astrachani zobowiązuje się przeprowadzać mobilizację, według wskazówek Głównodowodzącego, w ten sam sposób, w jaki przeprowadza się mobilizacja na południu Rosji.
- 4) Walczące z bolszewikami siły zbrojne na południu Rosji zaopatrywane są w środki żywnościowe z rozkazu Głównodowodzącego według specjalnych norm, przez terytorja, na których się znajdują siły zbrojne i przez ustroje państwowe Donu, Kubani, Tereku i Astrachani.
- 5) Zarząd nad kolejną i główną linią telegraficzną pozostaje w ręku Głównodowodzącego.
- 6) Różne pertraktacje z państwami obcymi w sprawach politycznych lub handlowych mogą być prowadzone przez Nacz. Państwa i Głównodowodzącego. Jeżeli pertraktacje te tyczą się jednego z kozackich ustrojów państwowych, - Głównodowodzący porozumiewa się z odnośnym atamanem.
- 7) Wprowadza się ogólne prawo celne i bezpośredni podatek; znoszą się

komory celne i kontrola między poszczególnymi terytorjami, zawierającymi niniejszą umowę.

8) Na terytorjach stron zawierających umowę wprowadza się jednolity system monetarny. Prawo emisji banknotów wprowadza się w życie przez Naczelnika Państwa i Głównodowodzącego.

Wprowadzenie systemu monetarnego i podział pieniędzy otrzymawanych przez emisję, będzie przedmiotem dodatkowej umowy.

Rozmiar emisji banknotów określany jest przez rozporządzenia Rady Ministrów, z udziałem przedstawicieli państw kozackich i musi być zatwierdzony przez Naczelnika Państwa i Głównodowodzącego.

9) Po wyzwoleniu terytorjów ustrojów państwowych Donu, Kubani, Tereku i Astrachani, - umowa ma być zatwierdzona przez Wielkie Koła Wojskowe i Radę Krajową, lecz ważna jest natychmiast po podpisaniu.

10) Umowa niniejsza ważna jest do zupełnego zakończenia wojny domowej.

Generał Wrangel, Aleksander Kriwoszejn, gen. maj. Szatilow.
Ataman doński gen. lejtn. Bonajewskij, p.o. prezesa Rady
min. Przemocznego Wojska Dońskiego Korzenieckij, p.o. wojsk.
at. Kubańskiego inż. W. Iwanis, w.z. prezesa Rządu Kubańskiego
minister spraw wewnętrznych gen. maj. Zacharow, Ataman terski
gen. maj. Wdowenko, Prezes Terskiego Rządu Wojskowego
E.N. Bunakowskij, Ataman Astrachański Mikołaj Wasiljewicz
Lachow, przedstaw. Rządu Wojskowego Sanogen-Bajanow.

Za zgodność tłumaczenia:

Jalikowski por.

ZBROJNA SIŁA KUBANSKA.

W armji gen. Wrangla służyło od 15-18.000 Kubańców.
Z czasów Denikina pozostał jeszcze w górach Gruzji, nie mogąc się przedostać na Krym Oddział generała Chwostikowa. Drobniejsze oddziały połączył Chwostikow w jedną całość, wynoszącą do 30.000 ludzi. Po rozbiciu desanta generała Wrangla (Jekaterynodar-Noworosyjsk) oddział Chwostikowa rozpadł się, część z nich przejechała na Krym. W górach pozostał oddział Wasyljewa- 3.000 ludzi.

" Dzygit
Kirej Beja 2.000 "
" Sawki Kryku
na 1.500 "

Wśród ludności Kubania, zwłaszcza w górach, znajduje się sporo ukrytych dział, karabinów i amunicji.

Chwostikow z częścią kozaków przybył na Lemnos i rozpędził część Rady Kubańskiej, która zdeklarowała się wyraźnie za Iwanisem; nowa Rada nie obrała jednak Chwostikowa atamanem (Chwostikow występuje jako stronnik Wrangla).-

Z a z g o d n o ś ć :

Jalrkowski por.

Wasyli syn Mikołaja I W A N I S.

Wasyli Iwanis, obecny prezes Rządu Kubańskiego jest z zawodu inżynierem. Studja politechniczne rozpoczął w Petrogradzie, a skończył je w N. Czerkasku.

Brał czynny udział w życiu politycznym od wczesnej młodości, należąc do partji prawach socjal-rewolucjonistów. Jako inżynier w Tamańskim kraju wszedł od partji eserów w skład Rządu Kubańskiego i dzięki swoim wybitnym zdolnościom zajął w Radzie Kubańskiej naczelne stanowisko. Jest to człowiek bardzo energiczny, cieszący się znaczną popularnością wśród kubańców. Posiada poparcie wśród wszystkich prawie członków rozproszonej Rady Kubańskiej, której przedstawiciele znajdują się w Tyflisie, na Lemnos (obecnie Kataro) i w Pradze; wszyscy oni wynieśli ostatniemi czasy rezolucję, w której Iwanisa uważają za jedynego swego przedstawiciela. Iwanis jest wyznawcą czystej idei niepodległości Kubania i wszelkimi drogami dąży do wywalczenia i odłączenia się od Rosji. Z partjami politycznymi Rosji ani też z jej poszczególnymi przedstawicielami nie utrzymuje łączności.

Co do stosunku jego do generała Ułagaja, cieszącego się względną popularnością wśród kubańców, należy nadmienić, iż kiedy w lipcu 1920 roku Iwanis przeniósł Rząd Kubański do Teodozji, część członków Rządu zwołała wbrew jego woli Radę i obrała głównym atamanem generała Ułagaja. Iwanis jednak nie złożył buławy atamańskiej i przy poparciu Wrangla zatrzymał ją przy sobie. Generał Ułagaj pod presją Wrangla nie przyjął wówczas buławy atamańskiej. W Wranglem mimo to żadnych stosunków Iwanis nie utrzymuje, odnosząc się tak do samego Wrangla, jak i jego otoczenia nieprzychylnie. Iwanis przez 6 miesięcy bawił na Krymie u Wrangla i utrzymuje ciągiłą łączność z Krymem i kozakami Kubania. Jest on zdania, że najbliższy interes współdziałania z Kubanią ma Polska. Francuzów nie lubi za ich ignorowanie sprawy kubańskiej i naogół odnosi się do Ententy pasywnie.

Z a z g o d n o ś ć :

Jalickowski / por.

K U B A Ń.

Ludność kubańska dzieli się na dwie grupy: kozaków z góralami i ludność miast, miasteczek i wsi chłopskich t.zw. "inogorodnich". Te dwie grupy ilościowo niemal są sobie równe, mimo to jednak ci ostatni w życiu kraju odegrają zupełnie drugorzędną rolę i na bieg wypadków politycznych bardzo małą odegrać mogą rolę, podpadając pod wpływ absolutny kozaków. "Inogorodni" są to przeważnie przybysze z Rosji i zachowali w sobie tradycje rosyjskie z tendencją ku zlanu z takową, jedynie wśród tego elementu bolszewicy mają na Kubani swych nader nielicznych wyznawców i zwolenników. Kozacy zaś są niejednolici, składają się z czarnomorców i t.zw. "Liniejców". Czarnomorcy zamieszkali na całym wybrzeżu kubańskim, to emigranci z Ukrainy, którzy zachowali dotąd swą mowę i jest to rdzenna kozacka ludność Kubania. "Liniejcy" zaś, to Rosjanie, przeważnie z Donu, osiedlenie w czasie późniejszym. Stale się toczą spory pomiędzy kozackimi grupami, co do ilościowej przewagi, sądzić zaś należy, że obie są liczebnie równe. Ostatnią grupą ludności, i najmniej liczną, lecz odgrywającą bardzo dużą rolę są górale. Jest to szczep czerkieski, blisko pokrewny czerkiesom, plemionom Dagestanu, mahometański, lecz mimo to ciągnący ku Kubani bardziej niż ku Republice Północnego Kaukazu. Ze względu na równy podział sił między grupami kozaków, górale swoim stanowiskiem odegrają rolę decydującego czynnika i ich stanowisko może stanowić o pozycji Kubani. Czarnomorcy, w masie dość uświadomieni narodowo, mają silne ciążenie ku złączeniu z Ukrainą. "Liniejcy" odwrotnie zaś mają tendencje federalistyczne w kierunku Rosji, lub też samodzielności politycznej, ten ostatni podtrzymują też górale, niemający zaufania do federacji z potęgami mogącymi zmienić w rezultacie Kubań na swoją prowincję i wysuwają plan federacji i unji militarnej Republik Północnego Kaukazu (Terek, Kubań, Dagestan), ewentualnie całego Kaukazu) t.j. dołączając Azerbejdżan, Gruzję i Armenję), która z jednej strony stwarzała pewną siłę realną dla stawienia czoła wiecznej zachłanności północnych sąsiadów, z drugiej zaś zapewniłaby sfederowanemu zupełną samodzielność ekonomiczną, wypowiedując się zupełnie jednolicie wrogo w stosunku do bolszewików, Kubań ma trzy kierunki polityczne, zwalczające się wzajemnie, i samodzielnościowy rosyjski i ukraiński. W zależności-

ci od tych lub innych przegrupowań wewnętrznych zmieniała się linja
wytyczna kierowników polityki kubańskiej.-

Za zgodność odpisu:

Salikowski por.

*inogorodki
ory. rosyj.*

*Kozacy
czarnowcy
ory. ukr.*

*linijcy
ory. rosyj.*

*goral
za kasa z
Mrosk i Gmurk*

INS. TIC
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

100